

Lugans'k : SNU, 2012. – 1088 s.

16. Litavrin G. G. Parik i arendator / G. G. Litavrin // VV. – 1991. – Т. 52. – С. 3–12.

17. Del'brjuk G. Vseobshhaja istorija voennogo iskusstva / Gans Del'brjuk. – М. : JeKSMO, 2008. – 864 s.

18. Hvostova K. V. Vizantijskaja civilizacija kak istoricheskaja paradigma / K. V. Hvostova. – SPb. : Aletejja, 2009. – 208 s.

19. Semenov Ju. I. Filosofija istorii / Ju. I. Semenov. – М. : Sovremennye tetradi, 2003. – 776 s.

20. Gurevich A. Ja. Problemy genezisa feodalizma v Zapadnoj Evrope / A. Ja. Gurevich. – М. : Vyssh. shkola, 1970. – 224 s.

Список сокращений

- ВВ – Византийский временник
ВФ – Вопросы философии
ННИ – Новая и новейшая история
ПФ – Практична філософія
СТММ – Социология: теория, методы, маркетинг
ФД – Філософські дослідження

Popov V. B., PhD, Doctoral candidate of Luhansk Taras Shevchenko National University (Ukraine, Lugansk)

Diversization of social macroevolution: East-Christian world sociotality as evolutionary conceptual discrete. Article I. Byzantion variant

The purpose of this research – looking for new approaches to the problem of the relation of general, special and individual in line of totallogic paradigm.

The correct way is seen through the selection conceptually significant societal forms, those reflecting the essential patterns of macro evolutionary processes, which are linking general, special and individual (totallogic discrete concepts).

Eastern-Christian (Byzantine version) sociotality is considered in this view. Its paradigmatic significance lies in the most complete reflection of cyclical social reproductive transformations, those, completing historical chronotope breaks by means of another reproductive loop. Thus development occurs within the spheroid intermediate chronotope between Western European formationism and Asian politarism.

In conclusion, we note that the pointing out of totallogic discrete concepts can be an important methodological tool in the study of the relationship of general, specific and individual.

Keywords: totallogical/conceptual discrete, diversization, Societal Universum, world sociotality.

Попов В. Б., кандидат філософських наук, докторант, Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Луганськ)

Диверсифікація суспільної макроеволюції: Східнохристиянська світосоціотальність як еволюційний концептуальний дискрет. Стаття I. Візантійський варіант

Мета дослідження – пошук нових підходів до проблеми співвідношення загального, особливого й одиничного в руслі тоталогічної парадигми.

Правильний шлях бачиться через виокремлення концептуально значущих соціотальних форм, які відображають суттєві закономірності макроеволюційних процесів, що пов'язують загальне, особливе й одиничне (тоталогічні дискрет-концепти).

У такому ракурсі розглядається Східнохристиянська світосоціотальність (Візантійський варіант). Її парадигмальна значущість полягає в якнайповнішому відображенні циклічних соціально-відтворювальних трансформацій, що завершують історичні хронотонні розриви черговим відтворювальним витком. Розвиток відбувається тут в рамках сфероїдного проміжного хронотопу між західноєвропейською формаційністю та азіатською політарністю.

Значачим, що виокремлення тоталогічних дискрет-концептів може стати важливим методологічним інструментом у вивченні проблеми взаємозв'язку загального, особливого та одиничного.

Ключові слова: тоталогічний/концептуальний дискрет, диверсифікація, Соціотальний Універсум, світосоціотальність.

* * *

УДК 001.18:61

Годзь Н. Б.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" (Україна, Харків), natasha.doz.f@rambler.ru

ПРОБЛЕМИ МЕДИЦИНИ ТА ФУТУРОЛОГІЯ

Розглянуто проблеми становлення футурології. Ставляться певні задачі екологічної футурології в світлі філософського осянення задачі медицини з метою збереження здорового людства та його природного оточуючого середо-

вища. Авторка аналізує перелік периочергових причин, які заважають науковості передбачення у світлі медичної проблематики екології людини. На наш погляд, розробка концепції майбутнього (на разі й майбутньої медицини) – повинна спиратися на екологічну компоненту, внаслідок чого ми пропонуємо ввести поняття "Екологічна футурологія". Слід створювати проекти медичних установ з врахуванням "природної людини" (а відповідно, й природних умов) та з вкладеними у ці проекти можливостями для додавання та переробки непередбаченого. Підкреслюється взаємозалежність між здоров'ям пацієнтів та медичного персоналу. Наполягаємо, що незалежно від економічного стану ці проекти мусять створюватися хай й у "віртуальній" формі та викликати резонансне обговорення спільноти.

Ключові слова: прогностика, передбачення, біофілософія, футурологія, екологічна футурологія, медицина, майбутнє, здоров'я, система, модель.

Поряд з дослідженням питань статусу та стану здоров'я, продовжується дослідження феномену та поняття "ноосфера" та здійснюються міжнародні проекти глобального дослідження людини. Як зазначено, у 2003 р. міжнародний проект "Геном людини" завершено складанням карти людського генома, а у 2005 р. завершена робота запису генома шимпанзе (автори джерела посилаються на роботу М. Адамса, К. Вентера та ін.). При цьому було при порівнянні виявлено, що відмінність у структурі ядерної ДНК складає 4%, а якщо дослідити історично – ретроспективним методом наукові роботи. то вже Дарвін знав, що група вищих мавп мають спільні з людиною інфекційні захворювання. та навіть "людські" захворювання можуть розвиватися й у цій групі ссавців (наприклад, прищеплений брючний тиф, який вважали виключно людським захворюванням) [Див. 16, с. 52–53]. Сучасні технології обробки ґрунту та занадто активне введення до харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва не тільки нових технологій, але й методів прискорення росту та збереження та виготовлення продукції ставить на обвісті два запитання – питання майбутнього людини взагалі як репродуктивного виду та питання екологічної генетики. Пояснимо, що екологічна генетика це вже існуючий науковий напрям, за допомогою якого вивчаються генетичні основи наслідування та мінливості у адаптивних реакціях, які проходять на різних рівнях організму. Хоча ще невідома дія генномодифікованих продуктів, але вже активно вони вводяться у природні системи кругообігу. Дані, отримані на рівні дослідження більш примітивних тварин вже доводять, що в першу чергу уражена травна система таких піддослідних, та що саме головне й небезпечне – знищується репродуктивна функція.

Ми створюємо моделі майбутнього існування людства та біосфери у рамках ноосферного мислення, але залишається одне з найбільш гострих запитань – питання достовірності та відповідності реальності прогностичних моделей, особливо у світлі футурологічних (найбільш далеко спрямованих) проектів. Далеко скеровані проекти неможливо перевірити на ступінь їх валідності та на ступінь ризику. Постає питання аналізу підстав, які впливають на вмотивованість вибору наукових та практичних стратегій розвитку, оскільки сьогоденні системи цінностей практичного рівня розвитку суспільства потреб, дуже вмотивовують відповідний погляд на майбутнє суспільство та роботу наукових інститутів, пригнічуючи рівень критичного осянення та переоцінки потреб індивіда, суспільства та науки. Сьогоднішні та вчорашні стереотипи мислення (на разі й технічного) у плані вгадування та попередження майбутніх цілей та перспектив використовують лінійну схему мислення. на разі й технічного. Ми не

бачимо широкого застосування розвитку альтернативних наукових проєктів. Недоліки техномишлення ми бачимо й на рівні медичної сфери, фармацевтичних стратегій, де головний чинник – не пошук загальнолюдських стратегій, а намагання вивести формулу ліків, яка невеликим чином відмінна від існуючих, але дозволяє юридично її оформити як нову марку і що відповідно дає гіперприбуток. На жаль, лікується симптоматика, але не хвороби. Ми на разі вважаємо приквисти наступну думку російського вченого А. Б. Верьовкіна: “Наукова творчість малопродуктивна поза розвиненою ланкою дисциплінарної комунікації, яка визначає проблемні області та прийоми дослідження та разом ще й зберігає та транслює отримані результати” [3, с. 66]. Наукова спільнота завжди має певні, відмінні цінності від інших виробничих сфер, які важко вкладаються у рамки відносин суспільства потреб. Ігнорування цих цінностей та стандартів приводить до ганебного занепаду промислового та інтелектуального розвитку на рівні усієї людської спільноти. Це дискредитує в першу чергу ноосферні концепції, яку делегував В. І. Вернадський та його послідовники.

Питання здоров'я у філософській системі знання, на разі й у гендерному аспекті у свій час досліджував І. С. Кон [Див. 8, с. 13–21], Т. В. Гардашук досліджував питання взаємозв'язку здоров'я від стану оточуючого середовища [Див. 8, с. 33–36], цікаві дослідження Е. А. Косетченкової (з аналізом освіти жіноцтва у російській Імперії наприкінці ХІХ та початку ХХ сторіччя) [Див. 8, с. 46–47], А. А. Чхеайло [Див. 8, с. 220–221], В. І. Моїсєєва (медицина як транснаука) [Див. 13, с. 5–8], Б. Г. Юдіна [Див. 13, с. 8–11], І. К. Лісєєва [Див. 13, с. 45–46], а К. Х. Делокаров досліджував природу людини як проблему філософії науки [Див. 13, с. 49–52], Е. І. Ярославцева аналізує статус людини “авто поетичної” та можливостей осягнення феномену біоробота у віртуальному середовищі [Див. 13, с. 98–102], М. О. Дмитрієвої (головні напрямки біогерменевтики) [Див. 13, с. 330–331], І. В. Добролюбова (питання здоров'я та урбанізації) [Див. 13, с. 353–356], досліди А. П. Алексеєнко [Див. 4, с. 38–39], І. П. Гаспарова [Див. 14, с. 15–17], знов таки ж продовження у напрямі дослідження майбутнього людини в контексті філософії К. Х. Делокарова (він пише, що найбільша проблема для дослідів футурологічного напрямку сьогодні – небажання бачити проблему такою, яка вона є насправді) [Див. 14, с. 46–47], до речі, К. Х. Делокаровим наводиться дуже гарна цитата Л. Шестова “Ми безтурботно біжимо до безодні, помістив перед собою будь-що, аби воно завжало бачити її” [Цит. по 14, с. 46], спираємося на роздуми З. А. Кулієва [Див. 14, с. 55–61], про прийняття здоров'я як еталона універсальної цінності – В. Н. Лесовой та В. П. Алексеєнко [Див. 7, с. 3–7], філософське означення питання дослідження здоров'я майбутніх лікарів – В. В. В'ян, Л. Г. Тельнової, А. В. Власенко [Див. 7, с. 25–26]. Також ми посилаємося на праці В. Гесле, Дж. Д'юї та К. М. Маєр-Абіха, який провела Н. М. Філянїна. Вона аналізуючи літературу відзначає ступінь наробки філософської думки у створенні підґрунтя щодо інтеграції природничого та гуманітарного знання для створення цілісного

світосприйняття та втраченої гармонії поміж індивідом та оточуючим середовищем [Див. 15, с. 60].

Метою статті є продовження аналізу футурології [Див. 5; 6], але з позицій медицини та складової біоетики. Ми на разі, виходимо з розуміння, що екологія людини насамперед наука, точніше “комплекс дисциплін” [16, с. 8–10], через який досліджується та систематизуються питання закономірностей взаємодії з оточуючим середовищем (враховуючи й природне середовище) організму людини з одного боку та людського суспільства з іншого. Екологію людини прийнято сприймати як напрям у екології, але навіть у профільних підручниках підкреслюється значення досліджень, проведених не тільки сучасними науковцями, але й філософами на протязі усієї її історії. Сама екологія людини на цей час розглядається виходячи з позицій медицини, промислових технологій, економіки та навіть права. Бо індивід одночасно постає і об'єктом і суб'єктом екології як науки. При цьому дуже щільно до цієї тематики прилягають питання соціальної екології, питання, пов'язані з розумінням трансформацій та моделей антропосоціогенезу (й не лише скеровані у минуле, але й у сьогодення, та більше того, у майбутнє – бо ми продовжуємо “самостворювати” себе – на цьому, ми як автор статті, особливо наголошуємо) та екологічних факторів [Див. 16, с. 3–42]. Якщо раніше на формування сучасної антропосфери першочерговий вплив робили географічні чинники, то зараз екологічні ніші людства, безумовно отримали низку змін. Інакше розуміється питання “екологічної демографії” [Див. 16, с. 118–130], бо якщо раніше ці питання мали вплив природних умов існування, то тепер вони породжуються та підтримуються штучно створеними чинниками. З цього приводу варто уваги видання “Філософських проблем географії” [Див. 11].

Позиціонуючи концепцію “Сталого розвитку” (про необхідність зміни назви у семантичному розумінні ми вже не раз наголошували як у російській, так й в українській мовах – бо це не концепція “зупинки” як відразу розуміється “сталій” та “устойчивий” (рос. мовою) розвиток, “розвиток без змін” та збільшення потреб – це абсурд, утопія) ми наведемо наступну статистику (яка також дотична й до футурології, й до майбутнього здоров'я та нездоров'я людства) – виявляється, що при виробництві одного комп'ютера масою до 25 кг відтворюється приблизно 63 кг відходів, 22 кг з яких ще й є токсичними [Див. 15, с. 57]. Н. М. Філянїна, яка подає цю статистику посилається при цьому на роздуми російського філософа Н. Юліної, яка писала, що без філософії екологічне знання відразу стає незавершеним та неповноцінним [Див. 15, с. 58].

Ми вважаємо, що на разі, як ніколи слід критично розглядати питання суті світоглядної парадигми та її передумов та складових саме у проєкції “Образ людини майбутнього”, й намагання з цього приводу завжди присутні у філософському, науковому та релігійному і художньо-образному, педагогічному мисленні [Див. 10]. Проблеми футурології, та її структурне дослідження бачимо й у структурізації та намаганнях конкретизувати сам її образ через постановку поняття “ноосферна футурологія” та розгляд її поряд з глобалістикою [Див. 2, с. 61–75]. Дозволимо собі при-

пущення про включення до звичайної статистичної картини захворювань людства нової картини через зміну стилю життя. Відбулася й якісна зміна симптоматики та проявів захворювань. Навіть “старі” хвороби, поряд з нами (та завдячуючи нам) трансформуються, й багато з них вже отримали практичний плацдарм та поштовх “у майбутнє”. Вже давно звучать попередження науковців по зміну услід за людиною й хвороб та їх збудників. про нові, неочікувані агресивні прояви раніш нейтральних мікроорганізмів (чи нейтральних в силу того, що міграція та заселення людства мало іншу картину).

Вірогідніше за все, питання “нових” та “старих” хвороб вимагає нового, філософського (а саме в першу чергу герменевтичного та епістемологічного аналізу). Тут поряд мусять проводитися ретроспективні й прогностико-футурологічні досліді з урахуванням багатьох методів пізнання. й історичного не у останню чергу. Скоріш за усе, значення соціобіологічного підходу у аналізі людини на разі, й медичному (практичному – як лікуванні, так й теоретичному) як пошуку “норми”, “еталонного здоров’я” та питань її епохально-історичної кореляції кожного наступного покоління залишається відкритим для дослідів. на разі й порівняльних. Ми погоджуємося зі значенням ідей Г. Бейтсона [Див. 1], але дозволимо собі на певний час зробити наступну ремарку – важливою мусить бути й ідея множинності сприйняття як феномену “Хворого”, та хвороби, так й ідея багатоваріантності методик лікування зовнішньо однакових проявів хвороби. Зміни у соціальному устрої. зміни у інструментарії та технологіях, соціальних відносинах та еталонах “норми” у суспільствах повсякчасно змінюють те, що умовно можливо назвати “План лікування хвороби”. Але сьогодні з одного боку доводять величезні кроки у науці, а з іншого відсутність їх реальної дії у суспільстві на практиці. Тотально не змінюється структура самих лікарень під нові можливості. Або нові “наліпки” на старі технології та архітектуру ніяк не змінюють механізми на глибинному рівні розуміння мети лікування. Назвемо цю проблему “архітектурною” та структурною помилкою у проектуванні. Ми вважаємо, що апофеозом технократичного стилю мислення “Людина-машина”. як втілення ідеї Ж. О. Ламетрі є розбудова лікарень, починаючи з кінця 60-х років минулого сторіччя, де і лікар, й медперсонал, а тим паче й хворий “загубилися” у конвеєрі “вилікування”. Нема а ні минулих систем відносин поміж людьми, а ні того рівня наближення до природи. яка як звісно також лікує хворого та підтримує медперсонал. на нашу думку. модель старих лікарень легше може бути модифікована під потреби нових технологій (бо дешевша у перебудуванні) аніж дорогі багатопверхові монстри минулих років. котрі при перебудові під сучасні економічні реалії, взагалі зводять людей на неприпустимий рівень (наприклад. коли перебудують під “палати підвищеного рівня комфорту” приміщення у корпусах й при цьому закривають зелені куточки та вікна у коридорах. Сучасні лікарні у силу певних економічних проблем сучасного суспільства взагалі, скоріш схожі на конвеєр, який пришвидшили понад норму, через скруту й “вижимають” максимум з лікарів та пацієнтів, які не мають змоги розібратися з ментальною причиною

хвороби. Ми констатуємо втрати того рівня довіри та відносин. які створювались між лікарем, медсестрою та санітаркою з одного боку, та тим кого лікують. Втрачені шляхи до формування здорового ідеалу лікаря. який також мав змогу лікувати цілі покоління. Все це є продовженням кризи у розумінні системи природи, яку ми бачимо навіть при аналізі сучасного розвитку самоназв людини (від “людини яка грається” до “постлюдини”). Та якщо частина цих назв є ще у стані теоретичного моделювання, то інша частина на жаль вже є негативним втіленням моделей постлюдини.

Проблема полягає у тому. що стара модель “щасливої людини” (у якій приймали участь й ідеологічні механізми) яку продовжують наочно втілювати старі системи лікарень не тільки у минулому не відповідала дійсності. але й у нинішньому економічному та екологічному середовищі абсолютно не відповідає сучасній ситуації у суспільстві. Природній мікроклімат як середовища. так й колективу, ландшафт лікарень. архітектура та “обличчя колективу”. традиції поряд з новітніми технологіями може успішно пов’язувати минуле й майбутнє. Тим більш, що ми наголошуємо, що в більшій мірі від негативу прорахунку у проектуванні саме через гігантоманію та футурологічні прорахунки минулого періоду, страждає в першу чергу сам медперсонал лікарень, бо на відміну від хворих. він на роки пов’язав своє життя саме з цими установами.

Також серед втрат – втрачено відчуття “Чуда” у праці лікарів. Проведемо аналогію з стародавніми греками – маючи розроблені поняття Космосу та Нескінченності, тим не менш сприйняття їх було на рівні ментальності іншим, не таким тотально нищівним для окремої особистості, як ми маємо зараз. так і лікарня. не відокремлювала у екзистенційній безодні кожного окремого індивіда. Ми не сумніваємося. що для розгляду цього питання наростає потреба у поширенні та передрукуванні та відповідно, аналізі мемуарів видатних лікарів з метою дослідження й для філософії науки (а не тільки психології, історії філософії чи антропології) саме екзистенційних складників саморефлексії, опису лікарів минулого.

Ми втратили “мікрокосм” лікувальних установ, їх відчуття руху та часу, моделі відносин та дослідження як пацієнта, так й протікання хвороби та вилікування. Багато футурологів вже наголошують на нищівній дії тотальної самотності сучасної людини й людини майбутнього. “Мегабудівлі” лікарень продовжують з минулого відтворювати ретрофутурологічні уявлення про “щасливе майбутнє” людини-гвинтика, таким чином створюючи місця “екзистенційного страждання” від нищівної уніфікації та самотності з обох боків – як лікаря, так й пацієнта, оскільки відчуття здоров’я залежить й від психологічного настрою. Лікарні потребують більшого переліку людей які при них присутні (наприклад, волонтери й т.і.).

У контексті нашого дослідження відзначимо важливу роль аналізу та розвитку комунікації наукової спільноти. пропагування нових течій та популяризації концепцій сучасних наук. Слід розвивати позитивні традиції з метою максимально широкого та вільного аналізу наукових гіпотез та припу-

шень, проведення та закріплення аналізу досліджень. А з боку футурологічних проєктів – не слід йти за однотипними стандартними уявленнями про “благо” яке “одне на всіх”.

Наукові галузі, особливо пов’язані у предметі дослідження на проєктивні методи та на перспективу неможливо створювати засади доктринерства, при яких повністю знищуються старі системи стосунків та нав’язується невелика кількість варіантів реалізації отриманого знання. Медицина, як і освіта завжди скеровані на майбутнє, але діють у теперішньому. Вони, на жаль, дуже залежні від економічного стану держав, від соціально-політичної сфер, а відповідно, від утопічних ідей, котрі завжди притаманні кожній епосі (та утримують у собі ілюзії та помилки попередніх епох). Вмотивованість на “модерн” та “нове”, намір відповідати найкращім стандартам, на жаль одночасно зі знищенням дійсно застарілого, знищує й краще та живе з минулого, знищуючи шляхи до альтернативності та наукових розробок, які можуть й шляхом випадковості (хай й на 1%), й шляхом прогнозування існування природного у майбутньому.

На нашу думку, при устрої лікарень та медичних закладів мусять оперувати критеріями, які створила доба просвітництва – а саме рівності прав на життя та лікування усіх людей. критеріями відповідності природі людини (й у дизайні, й у ландшафті). Незалежно від того, чи багата, чи бідна держава, устрій проєктування лікарняних закладів мусять мати коефіцієнт на майбутнє оновлення, у ньому не мусять втрачатися індивідуальність а ні лікарів, а ні пацієнтів. Тут нема місця звичному розумінню уніфікованості та стандартизації. На нашу думку слід звернути увагу суспільства на таку діяльність, як теоретичне та практичне прогнозування та моделювання систем уявлень про найкращі моделі переформатування системи лікарень, та відновлення втраченого. Там, де починають хоча б мріяти та проєктувати з розрахунками створюється база для накопичення дослідного матеріалу та доведення його до практики. Зрозумівши ситуацію “Людини сучасної” з урахуванням системності, ми почнемо робити кроки до наближення до створення реального “сьогоднішнього майбутнього”, а саме здорового майбутнього покоління, бо тим чи іншим чином ланкою власного життя кожен індивід має біологічним віком скерованість у найближче майбутнє.

Гігантomanія та концепція прискорення операцій та лікування, фармацевтичні моделі лікування мусять онтологічно отримати інше уявлення, розуміння та репрезентацію. Слід враховувати психічний стан медпрацівників, те, що ми називаємо “психологічним настроєм та відновленням”. Не останнє місце займає питання зворотного зв’язку між практиками та теоретиками в медичній галузі. Потрібна “розуміюча” медицина. Потрібні розробки архітектурних та технологічно вбудованих моделей “обновлюємої” системи медкомплексів. Більш того, на зміну концепту “мед-комплекс” суспільство мусять створити інший ментальний концепт.

Список використаних джерел

1. Бейтсон Г. Разум и природа: Неизбежное единство / Г. Бейтсон // пер. с англ. / предисл. Д. Я. Федорова. – Изд. 2-е,

испр. – М. : Книжный дом “Либроком”, 2009. – 228 с.

2. Василенко В. Н. Ноосферная футурология: мониторинг безопасности граждан глобального общества / В. Н. Василенко // *Философия и общество*. – 2012. – № 4. – С. 61–89.

3. Веревкин А. Б. История и философия математики (учебно-методическое пособие для аспирантов) / А. Б. Веревкин. – Ульяновск, 2013. – 84 с.

4. Гендер. Екологія. Здоров’я. Матеріали III науково-практичної конференції (19–20 квітня 2011 р., м. Харків). – Харків : ХНМУ, 2011. – 212 с.

5. Годзь Н. Б. Питання філософського методу та аналіз майбутнього та проблема викладання екологічної футурології / Н. Б. Годзь // *Вісник Дніпропетровського університету. Науковий журнал. Серія Історія і філософія науки і техніки*. – Дніпропетровськ : Видавництво Дніпропетровського національного університету, 2013. – № 1/2. – Вип. 21. – С. 49–55.

6. Годзь Н. Б. Экологическое знание и футурология в контексте науки и вопросов управления / Н. Б. Годзь // *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. – Харків, 2014. – № 1083. – С. 36–40.

7. Здоров’я сучасної людини у духовно-соціальному та фізичному вимірі. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (11 квітня 2013 року, м. Харків). – Харків : ХНМУ, 2013. – 172 с.

8. Людина. Культура. Техніка в новому тисячолітті : зб. наук. праць: За матеріалами IX міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 квітня, 2008 р. відповідальний випусковий доц. Прилуцька А. Є. – Харків : Видавничий центр “ХАГ”, 2008.

9. Макухин П. Г. Самоопределение философии в отношении науки : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.01 / Макухин Петр Геннадиевич. – Омск, 2005. – 182 с.

10. Образ человека будущего: *Кого и Как* воспитывать в подрастающих поколениях : коллективная монография / под ред. О. А. Базалука. – К. : МФКО, 2013. – Т. 3. – 340 с.

11. Петров К. М. Философские проблемы географии. *Натур-философская парадигма: учебное пособие* / К. М. Петров. – СПб. : Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2005. – 314 с.

12. Тонева Д. С. Совершенствование экологической политики государства в условиях трансформирующейся Болгарии: Теоретико-методологические аспекты : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Тонева Даниела Симеонова. – М., 2002. – 206 с.

13. Философские проблемы биологии и медицины: Вып. 4: *Фундаментальное и прикладное: сборник материалов 4-й ежегодной научно-практической конференции*. – М. : изд-во “Принтберри”, 2010. – 496 с.

14. Философские проблемы биологии и медицины: Вып. 5: *Нормативное и дескриптивное: сборник статей*. – М. : изд. “Принтберри”, 2011. – 400 с.

15. Філяніна Н. М. Філософсько-методологічні засади інтеграції природничо-наукової та гуманітарної складової екоосвіти / Н. М. Філяніна // *Вісник Дніпропетровського університету. Науковий журнал. Серія Історія і філософія науки і техніки*. – Дніпропетровськ : Видавництво Дніпропетровського національного університету, 2013. – № 1/2. – Вип. 21. – С. 55–61.

16. Хаскин В. В., Акимова Т. А., Трифонова Т. А. Экология человека : учебное пособие / В. В. Хаскин, Т. А. Акимова, Т. А. Трифонова. – М. : ЗАО “Издательство “Экономика”, 2008. – 367 с.

References

1. Bateson G. Razum i priroda: Neizbezhnoe yedinstvo / G. Bateson // *Per. s anhl. / Predisloviye D. Ya. Fedorova. izd. 2-ye, ispr.* – M. : Knizhnyi Dom “Librokom”, 2009. – 228 s.

2. Vasilenko V. N. Noosfernaia futurologiia: monitoring bezopasnosti grazhdan globalnogo obshchestva / V. N. Vasilenko // *Filosofia i obshchestvo*. – 2012. – № 4. – S. 61–89.

3. Verevkin A. B. Istoriia i filosofii matematiki (uchebno-metodicheskoe posobie dlja aspirantov) / A. B. Verevkin. – Ulianovsk, 2013. – 84 s.

4. Gender. Ecologiia. Zdorovia. Materiali III nauchno-prakticheskoi konferensii (19–20 kvitnja 2011 r., m. Kharkiv). – Kharkiv : KhNMU, 2011. – 212 s.

5. Godz N. B. Pytannia filosofskoho metodu ta analiz maibutnoho ta problema vikladannia ekologichnoi futurologii / N. B. Godz // *Visnik Dnipropetrovskoho universitetu. Naukovui zurnal. Seriia Istoria i filosofii nauki i tehniky*. – Dnipropetrovsk: Vidavnistvo Dnipropetrovskoho nasionalnoho universitetu, 2013. – № 1/2. – Vyp. 21. – S. 49–55.

6. Godz N. B. Ecologicheskoe znanie i futurologiia v kontekste

nauki I voprosov upravleniia / N. B. Godz // Visnik Kharkivskogo natsionalnogo universitetu im. V. N. Karazina. – Kharkiv, 2014. – № 1083. – S. 36–40.

7. Zdorovia suchnoi liudyny u dykhnovno–sotsialnomy ta fizichnomy vimiri. Materialu nauchno–praktichnoi konferensii z mizhnarodnoiu uchastiu (11 kvitnia 2013 roku, m. Kharkiv). – Kharkiv : KhNMU, 2013. – 172 s.

8. Liudina. Kultura. Tekhnika v novomu tysiacholitti: Zb. nauk. prats: Za materialami IX mizhnarodnoi naukovy–praktichnoi konferensii, 22–23 kvitnia, 2008 r. vidpovidalnyi vypuskovi dots. Prilytska A. Ie. – Kharkiv : Vydavnichii tsentr “KhAI”, 2008.

9. Makuchin P. H. Samoopredelenie filosofii v otnoshenii nauki : dis. ... kand. filos. nauk : 09.00.01 / Makuchin Petr Hennadievich. – Omsk, 2005. – 182 s.

10. Obraz tseloveka budyshcheho: Kogo i Kak vospitivat v pradrastaiushchikh pokoleniakh: kollektivnaia monografiia / Pod red. O. A. Bazaluka. – K. : MFKO, 2013. – T. 3. – 340 s.

11. Petrov K. M. Filosofskie problemi geografii. Naturfilosofskaia paradigma: Ychebnoe posobie / K. M. Petrov. – SPb. : Izd–vo S. – Peterburgskogo un–ta, 2005. – 314 s.

12. Toneva D. S. Sovershenstvovanie ekologicheskoi politiki hosiaryarstva v usloviakh transformiruiushcheisya Bolharii: Teoretiko–metodologicheskie aspekti: dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05 / Toneva Daniela Simeonova. – M., 2002. – 206 s.

13. Filosofskie problemy biolohii i medisiny: Vip. 4: Fundamentalnoe i prikladnoe: sbornik materialov 4–i ezhegodnoi nauchno–prakticheskoi konferensii. – M. : izd–vo “Printberri”, 2010. – 496 s.

14. Filosofskie problemy biolohii i medisiny: Vip. 5: Normativnoe i deskriptivnoe: sbornik stsei. – M. : izd–vo “Printberri”, 2011. – 400 s.

15. Filianina N. M. Filosofsko–metodolohichni zasady integrasii pryrodnoho–naykovoi ta humanitarnoi skladovoi ecoosvity / N. M. Filianina // Visnik Dnipropetrovskoho universitetu. Naukovii zurnal. Seriya Istoria I filosofia nauki I tekhniki. – Dnipropetrovsk: Vidavnistvo Dnipropetrovskoho natsionalnogo universitetu, 2013. – № 1/2. – Vyp. 21. – S. 55–61.

16. Khaskin V. V., Akimova T. A., Trifonova T. A. Ekologiya cheloveka: Uchebnoe posobie / V. V. Khaskin, T. A. Akimova, T. A. Trifonova. – M. : ZAO “Izdatelstvo “Ekonomika”, 2008. – 367 s.

Godz N. B., Ph.D., Associate Professor, Department of Philosophy, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” (Ukraine, Kharkov), natasha.doz.f@rambler.ru

The problems of the Medicine and the Futurology

The article analyzes problems in the long standing burning problem of the Futurology. Nowadays we are having definite tasks of the Ecological futurology in philosophies' sight on the tasks of the Medicine with object preservation healthy human civilization and his natural surroundings. The author has considered series more important negative cause and effect, which will prevent scientific in the Forecasting in the Medicine problematic in the Human ecology. On the our sight, working out concept of the Future (and the future medicine), must be have ecological component. We to take concept “Ecological futurology”. The Human masts have been new paradigm in building and construction new futurology medicine unit with skill “the Nature human”, the Nature. The Health patients and the Health medical staff is interconditionality. The hospital masts have been project in society irrespective of financial position. Turing away from science fiction futurology starts to take a more serious attitude to building and predicting economic, technological and spiritual relations within the technological world we have created in the environment today.

Keywords: the prognostics, the Forecasting, the Bio–philosophy, the Futurology, Ecological futurology, the Medicine, the Future, the Health, system, model.

Годзь Н. Б., кандидат философських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут” (Україна, Харків), natasha.doz.f@rambler.ru

Проблеми медицини і футурологія

Рассмотрены проблемы становления футурологии. Поднимаются определенные задачи экологической футурологии в свете философского постижения задач медицины с целью сохранения здорового человечества и его природной среды. Автор анализирует ряд первоочередных причин, которые мешают научности предвидения в свете медицинской проблематики экологии человека. На наш взгляд, разработка концепций будущего (в том числе и будущей медицины) – должна опираться на экологическую компоненту, вследствие чего мы предлагаем ввести понятие “Экологическая футурология”. Необходимо создавать проекты медицинских учреждений с учетом “естественного человека” (а, следовательно, и природных условий) и с вложенными в эти проекты возможностями “встраивания” будущих новшеств, наличие которых мы сегодня не можем предполагать. Подчеркиваем взаимозависимость здоровья пациентов от здоровья медицинского персонала. Настаиваем, что вне зависимости

от наличия экономической ситуации такие проекты должны прорабатываться, по крайней мере, “виртуально” и иметь широкий резонанс в общественном мнении.

Ключевые слова: прогностика, предвидение, биофилософия, футурология, экологическая футурология, медицина, будущее, здоровье, система, модель.

* * *

УДК 141.319.8

Калуга В. Ф.
кандидат філософських наук, доцент
кафедри історії і політології, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(Україна, Київ), kalugav@ukr.net

ПРИРОДА СТАТІ ТА ЇЇ ВЛАСТИВОСТІ В СВІТЛІ ЕЗОТЕРИЧНОГО ДОСВІДУ; РОЛЬ ІНІЦІАЦІЇ В СТАНОВЛЕННІ СТАТІ

Стать є однією з ключових ознак ідентичності та самоідентичності людини. Вважається, що питання статі досить глибоко вивчене, а розрізнення за первинними та вторинними статевими ознаками є само собою зрозумілим. Проте, якщо поглянути на проблему статі не лише з позицій філософування, а й безпосереднього досвіду, то виявиться, що бути чоловіком чи жінкою і відчувати себе чоловіком чи жінкою є відмінними речами. Бути чоловіком чи жінкою в соціальному просторі означає мати відповідні анатомо–фізіологічні властивості та дотримуватися відповідних моделей поведінки. Почування себе чоловіком чи жінкою сполучене з глибинними переживаннями. Останні сполучені з дійсною природою статі. Певним чином дійсну природу статі розкривають езотерики – ті, хто тягнуть до безпосередньої практики, спираючись на екстрасенсорні здібності та відповідні технології. Наприклад, Кастанеда, описуючи людину як енергетичну істоту, встановлює різницю поміж організацією енергетичного “каркаса” чоловіка та жінки. Становлення чоловіка та жінка і формування відповідної ідентичності та самоідентичності неспростовно сполучено з ініціацією. Жінка проходить ініціацію природним шляхом. Чоловік мусить пройти певні процедури, аби отримати визнання та водночас самоствердитися як чоловік.

В цілому стаття присвячена дослідженню дійсної природи статі та особливостей факторів, що супроводжують статеве становлення людини.

Ключові слова: стать, ідентичність, самоідентичність, ініціація.

Серед ключових елементів і водночас властивостей ідентичності та самоідентичності провідне місце належить атрибуту статевості. Відтак, проблема статі є фундаментальним базисом екзистенції і разом з тим колосальної потугисоціальним подразником. В залежності від того, яких конотацій та інтерпретацій набуває ця проблема, індивід або отримує широкі можливості для самореалізації в просторі соціуму або, навпаки, зазнає суттєвих утисків, що неодмінно відбивається на його психічному здоров'ї, ієрархії цінностей та життєвих установок і цілей, а отже і поведінці, діях, мисленні. Тож незаангажоване осмислення суті та природи статі, оперте не лише на наявний філософський контекст, а й на численний езотеричний досвід, відкриває нові перспективи для самореалізації людини, створює додаткові підстави для її внутрішнього вивільнення. Тому немає нічого дивного, що розв'язанню питання статі впродовж століть присвячено чимало філософських та наукових розвідок. Зокрема, найбільш яскравими і плідними в контексті даної роботи виявилися наукові доробки З. Фрейда, А. Кінсі, Сімони де Бовуар, В. Соловйова, М. Бердяєва, Н. Хамітова. А з іншого боку не менш цікавими та інформативними виявилися роздуми С. Гриневича, В. Чумаченка, Д. Форчун, К. Кастанеди, П. Куельо.

Всі згадані автори, зрештою як і переважна більшість філософів та езотериків сходяться на тому, що першою ознакою, яку набуває всяка істота, є її родова приналежність, наступною – статева ідентичність. А вже потім додаються одна за однією більш